

SZERVEZETI KÉPESSÉG – SZERVEZETI TELJESÍTMÉNY

Veresné dr. Somosi Mariann¹

intézetigazgató, egyetemi docens, dékánhelyettes

A szervezetfejlesztés fogalma jelentős átalakuláson megy keresztül napjainkban, amelyben komoly szerepe van annak a ténynek, hogy a vállalatok szervezet-alakítással szembeni elvárásai megnövekedtek. A hangsúly egyre inkább az olyan változtatások megvalósítása felé tolódik, amelyek a stratégiai célok elérését támogató, legnagyobb hozzáadott értéket képesek biztosítani egy tolerálható időtartam alatt. Napjainkban már nem elegendő néhány kultúrafejlesztési csoportmunka, még ha az pozitív életérzéseket is jelenít meg, vagy egy-két akut belső konfliktus kezelése. A figyelem áthelyeződik a pénzügyi szempontból is kimutatható eredményességre, gyorsaságra. Az élenjáró hazai és nemzetközi vállalatok rendelkeznek olyan megfelelő részletezettséggel kidolgozott stratégiával, amelynek célhierarchiájában egyaránt megjelennek a pénzügyi eredményességre a belső szervezeti színvonalra, a munkavállalói kompetenciákra, a vevői elégedettségre fókuszáló elemek. Ennek megalapozásához a vállalatok rendszeresen értékelik, egyrészt saját addigi teljesítményüket, másrészt benchmarking vizsgálatokon keresztül mérik önmagukat versenytársaik teljesítményéhez figyelembe véve a piaci környezetet. Ezen vizsgálatokra adandó válaszok célkitűzései fontos, hogy ne csak szervezeti szinten létezzenek, hanem útmutatást adjanak a munkatársak számára a követelmények tisztázásához és az egyéni hozzájárulások megtervezhetőségéhez.

A legsikeresebben működő vállalatok irányítási tevékenysége a folyamatok, a szervezeti struktúra, a támogató rendszerek és a munkavállalók összehangolt működésének eredménye, amely a vállalat szervezeti képességeiben jelenik meg.

A szervezeti képesség, az erőforrások, az alapvető képesség, és a kompetencia kapcsolatát szemlélteti az 1. ábra.

A továbbiakban a kompetencia az erőforrások és a képességek néhány releváns jellemzőjét foglalom össze.

A szervezet kompetencia alapú megközelítése

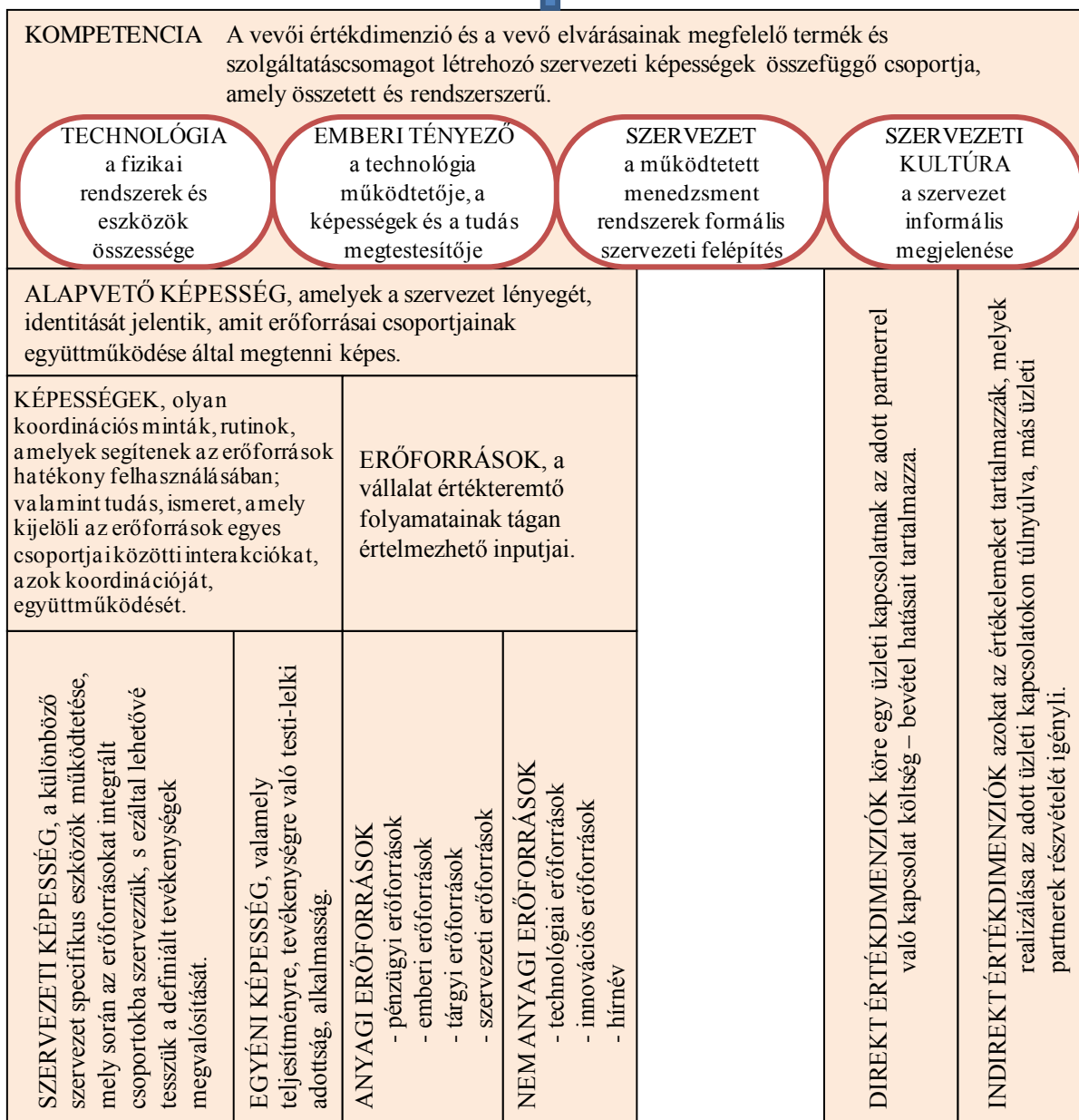
Általánosságban a szervezetnek azon képességét értjük kompetencia alatt, amely lehetővé teszi kitűzött céljainak elérését (Vilmányi, 2004). A szervezet funkcionális kompetenciája képességként definiálható, ami ebben azt értelemben a szervezeti tudást és e tudás alkalmazásának képességét foglalja magába.

A szervezeti kompetencia egyéni és kollektív képességek, szaktudás, és kapacitások összessége, melynek szakirodalmi megközelítése változatos képet mutat. (Awuah, 2001).

A stratégiai menedzsment megközelítésében a szervezeti tanulás célja a vállalat jövőbeli működését megalapozó kompetenciák elsajátítása. A szervezeti kompetenciák centrális szerepét – kulcskompetenciának nevezve – először Prahalad és Hamel (1994) definiálták, mint szakismeretből és technológiákból kialakuló speciális szaktudást, mellyel a szervezetek vevők által elismert értéket hoznak létre. A kompetenciák segítségével a szervezet megkülönböztetheti magát versenytársaitól, kiterjeszheti tevékenységét új termékekre, piacokra. Hangsúlyozták, hogy e kompetenciák a vállalatban jelenlévő ismeretek kombinációjaként jönnek létre, s az egyénekben (a szervezet tagjaiban) testesülnek meg. Jellemzőjük, hogy fejlesztésük beruházást igényel, használatuk hiányában pedig eltűnnek.

¹ Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar Vezetéstudományi Intézet

VERSENYKÉPESSÉG

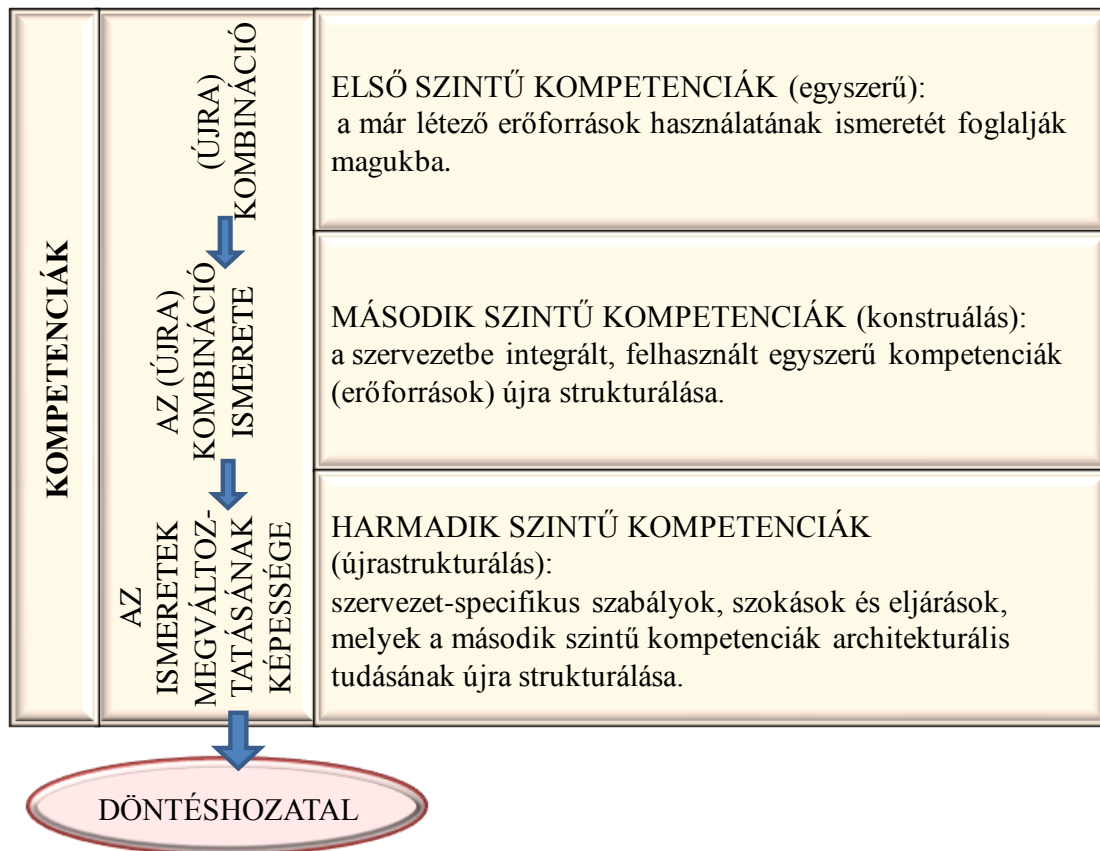
1. ábra: Az alapvető képesség struktúrája és kapcsolata a kompetenciával

Drejer és Riis (1999) a kompetenciák négy alapvető elemét különböztetik meg: technológia, emberi tényező, szervezet és szervezeti kultúra.

A kompetenciák struktúrájának vizsgálatakor három, egymásra hierarchikusan épülő kompetenciaszint azonosítható (Banerjee,2003) alapján.

A 2. ábrán bemutatott modell jól szemlélteti, hogy míg az első szintű (egyszerű) kompetenciák egyértelműen jól tanulhatóak, a magasabb szintű kompetenciák másolása összetettségükből eredően nem lehetséges. A magasabb szintű kompetenciák más szervezettől való megtanulása a szervezetek közötti kapcsolatok kezelésének kompetenciáit, mint a szervezetközi tanulás kezelésére képes infrastrukturális háttérkövetelményt követeli meg.

A vállalati kompetenciák belső erőforrások és képességek vizsgálatával megállapítható, hogy a vállalati rendszer elemei és azok kapcsolatai milyen hatást gyakorolnak a vállalat versenyképességére. A belső tényezők értékelése elvégezhető a megfogalmazott stratégiai célokhoz és a versenytársak lehetőségeihez és képességeihez viszonyítva.

2. ábra: A vállalati kompetenciák struktúrája

Az üzleti stratégia domináns elmélete szerint (Porter) a vállalatoknak stratégiáikat mindenekelőtt a környezet követelményeihez kell igazítaniuk. Ezen elmélet szerint átlag feletti teljesítményt az képes realizálni, aki a versenytársainál nagyobb összhangot teremt a környezettel, s minél inkább képes a reaktív, preaktív adaptációra. Az 1980-as években megjelent felfogás szerint az értékteremtő stratégiák elsődleges alapját a szervezetek erőforrásai és képességei jelentik. Így az erőforrás-alapú vállalatelmélet talaján mára kialakulóban van a stratégia erőforrás, illetve képesség alapú értelmezése. Ez azt vallja, hogy a szervezetek eltérő erőforrás és képesség mennyiségekkel rendelkeznek, amelyek szervezetek közötti mobilitása korlátozott, viszont stratégiai időhorizontú alkalmazásuk a versenytársakkal szembeni előnyökhöz vezető alapvető képességekké fejleszthetők. Így elmondható, hogy ebben a megközelítésben az alapvető képességek determinálják azt, hogy egy vállalatnak az átlag feletti teljesítmény eléréséhez milyen stratégiát kell követnie.

E két felfogás egymást kizáró alternatívaként értelmezhető a szakirodalomban, megítélésük szerint egymást kiegészítő megközelítések, amelyek alkalmazhatósága mindenképpen függ a versenyhelyzettől és a szervezet méretétől, ugyanakkor mindkettő befogadó a tekintetben, hogy a szervezetek erőforrásai és képességei jelentik az értékteremtés és a stratégiai versenyelőny formálás alapját. Egy vállalat alapvető képességeinek feltárásához logikus először a vállalat rendelkezésre álló erőforrásait számba venni.

Az erőforrások elemzése

Az erőforrások a vállalat értékteremtő folyamatainak inputjai. Az erőforrások egy szokásos besorolása szerint értelmezhetünk tárgyi, emberi és szervezeti tőkét. (Antal-Mokos –Balaton-Drótos- Tari, 1997)

Nagyon fontos, hogy az egyes erőforrások önmagukban még nem eredményeznek stratégiai versenyelőnyt. Akkor válhatnak stratégiaileg meghatározó erőforrásokká, ha az érték előállítás folyamat elemeinek összehangolt rendszerébe illesztve működtetik azokat. A versenyelőnyök többnyire az erőforrások összehangolt csoportja okán, s nem az egyes erőforrások miatt alakulnak ki.

A kompetenciák, erőforrások, képességek fejlesztése bonyolult feladat, melynek a tétje is jelentős. A vezetőknek egyrészt végre kell hajtaniuk ezek megfelelő azonosítását, ami már önmagában sem magától értetődő, hiszen a vállalat összetett, bonyolult rendszere számos módon bontható fel, s ezek alkotó elemei is sokféleképpen értelmezhetők.

Másrészt az azonosításon túl a stratégiai vezetés feladata ezek fejlesztése, védelmük a versenytársakkal szemben, s hatékony alkalmazásuk az értékteremtés folyamatában.

ANYAGI ERŐFORRÁSOK	NEM ANYAGI ERŐFORRÁSOK
PÉNZÜGYI ERŐFORRÁSOK a vállalat hitelképessége; a vállalat belső forrásképző képessége	TECHNOLÓGIAI ERŐFORRÁSOK technológiai szabadalmak, védjegyek, szerzői jogok, kereskedelmi titkok, és ezek sikeres alkalmazásának ismerete
TÁRGYI ERŐFORRÁSOK üzem/berendezés telepítés, elrendezés; alapanyagokhoz való hozzáférés	INNOVÁCIÓS ERŐFORRÁSOK kutatási infrastruktúra, műszaki és tudományos személyzet
EMBERI ERŐFORRÁSOK a munkatársak képzettsége, tapasztalata, döntéshozatali képessége; alkalmazkodó képessége, elkötelezettsége ...	HÍRNÉV hírnév a fogyasztók, a szállítók, a munkaerő- és pénzügyi input szolgáltatók körében
SZERVEZETI ERŐFORRÁSOK szervezeti hierarchia, koordinációs eszközök, tervezési és controlling rendszer	

1. táblázat: Az erőforrások csoportosítása
(Antal-Mokos – Balaton – Drótos – Tari, 2007)

Mint ahogy az 1. táblázatból is kitűnik, az erőforrások tágran értelmezhetők, egy részük kézzelfogható, míg más részük immateriális. A csoportosítás összeállításánál az elsődleges szempont az erőforrás jellege volt, nem pedig az erőforrást nyújtó eszköz. Az anyagi erőforrások könnyebben megismerhetők, jobban számszerűsíthetők, értékelhetők.

Viszont a nem anyagi erőforrások kevésbé láthatóak és mérhetőek, ezért a versenytárs számára is problematikusabb az „utánzásuk”. A vezetés feladata tehát a szervezeti erőforrások azonosítása és csoportosítása, valamint ezen erőforrások állapotának felmérése a versenytársakkal való összehasonlításban. Ennek szisztematikus végrehajtása teszi lehetővé a képességek felmérését.

A képességek a funkcionális területektől kiindulva vállalati együttműködés felé haladva egyre összetettebbé válnak, egyre inkább szociális jelleget öltve, egyre inkább megfoghatatlanok. A

képességek egymásra épülnek, a kevésbé összetett részképességek hozzák létre azt az alapvető képességet, amely a vállalatot képes megkülönböztetni versenytársaitól, s amely a vállalat versenyképességéhez is vezet. (Gelei. 2004)

Számos vállalat még ma sem látja világosan hogyan tudna a leghatásosabban előnyre szert tenni a globális versenyben. Míg korábban a felső szintű vezetőket annak alapján ítélték meg, hogy mennyire képesek átstrukturálni, rendbe hozni és karcsúsítani vállalatukat, napjainkban annak alapján ítélik meg őket, hogy mennyire képesek meghatározni, fejleszteni és kiaknázni azokat a kompetenciákat, alapvető képességeket, amelyek a növekedést lehetővé teszik.

Rövid távon a vállalat versenyképessége a jelenlegi termékek ár/teljesítmény jellemzőitől függ. A globális verseny „túlélői” azonban egyre inkább közelednek egymáshoz a hasonló termékköltség és a magas minőségi jellemzők szempontjából. Ezeket ma már tekinthetjük a versenyben maradás alapkövetelményeinek, ám egyre kevésbé számítanak a versenyelőny forrásának. Hosszú távon a vállalatok versenyképessége abból adódik, hogy alacsonyabb költséggel és a versenytársaknál gyorsabban építik ki az alapvető képességeket, amelyek korábban, előre nem látott termékeket eredményeznek. Az előny igazi forrása abban keresendő, hogy a vezetés folytonossá tudja-e tenni a vállalatot átfogó technológiákat, készségeket olyan tartós képességekben, amelyek az egyes üzletágak számára lehetővé teszik, hogy gyorsan alkalmazkodjanak a változó lehetőségekhez. Tehát az alapvető képességek a szervezet azon kollektív tanulásának a kifejeződései, amelyek főleg arra vonatkoznak, hogyan kell koordinálni a különböző termelési/szolgáltatási készségeket és irányítani a sokféle technológiai irányzatot. Az alapvető képesség ugyanakkor kommunikáció, részvétel és mély elkötelezettség a szervezeti határokat átszelő működés iránt. Ez a szervezet számos szintjére és munkakörére kiterjed. Azoknak a képességeknek, amelyek együtt az alapvető kompetencia részét képezik, olyan személyek körül kell csoportosulniuk, akik észreveszik azt, hogy szakértelmük másokéval új és érdekes módon ötvözhető. Az alapvető képesség nem kopik el a használatától, hanem csak bővül az alkalmazás és terjedés során. A képességeket is kell azonban táplálni és védeni, hiszen a tudás megkopik, ha nem használják. A képességek jelentik azt a „ragasztót”, amely a meglévő üzletágakat egymáshoz tapasztja. Ez az a hajtóerő, amely új üzletágak kifejlesztését segíti elő, s a diverzifikáció irányait és az új piacokra való belépést is erre lehet alapozni.

Az alapvető képesség beazonosításának szempontjai

- Egy alapvető képesség potenciális hozzáférést nyújt a legváltozatosabb piacokon,
- Egy alapvető képességnek jelentős mértékben hozzá kell járulni a fogyasztónak a végtermék által nyújtott hasznosságról alkotott megítéléshez,
- Egy alapvető képességnek a versenytársak számára nehezen utánozhatónak kell lennie.

Azok a vállalatok, amelyek saját és versenytársaik versenyképességét elsősorban a végtermékek ár/teljesítmény viszonylatában ítélik meg, az alapvető képességek kialakításáért, fejlesztéséért túl kevés erőfeszítést tesznek. Az elsajátított képességeket, amelyekből a versenyképes termékek következő generációja megszületik, nem lehet a szervezeten kívüli forrásokból vagy az eredeti berendezés szállítójától „bérelni”. Mivel az alapvető képességek egy évtized vagy még hosszabb idő alatti folyamatos tökéletesítés és bővítés folyamatában épülnek ki, az a vállalat, amelyik elmulasztja az alapvető képességekbe való befektetést, rendkívül nehéznek fogja találni, hogy egy újonnan felbukkanó piacra belépjen, hacsak nem elégszik meg azzal, hogy termékelosztási funkciót töltsön be.

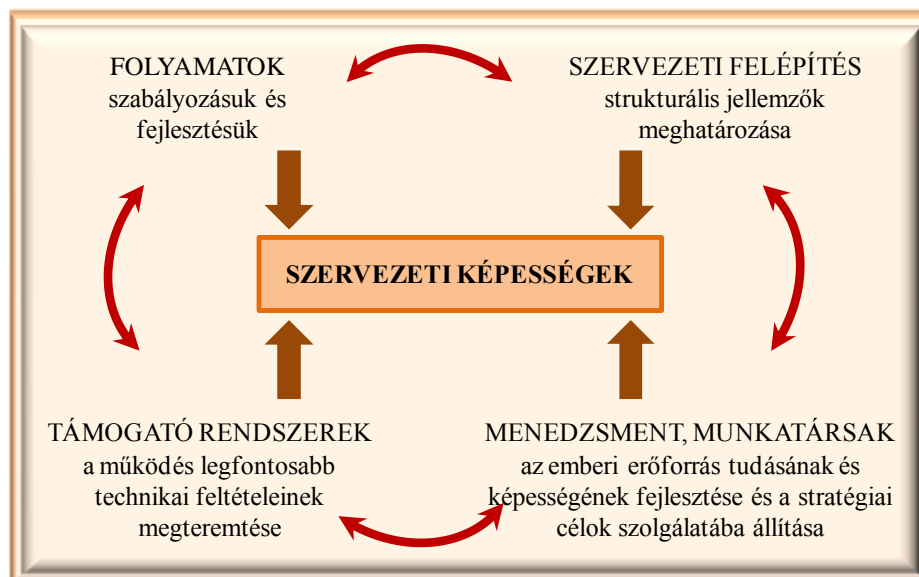
A meghatározott alapvető képességek és a végtermékek közötti kapcsolatot az alapvető termékek képezik, amelyek egy vagy több alapvető képesség tárgyi megtestesülései. Az alapvető termékek olyan alkatrészek vagy részegységek, amelyek ténylegesen hozzájárulnak a végtermék értékéhez.

Amennyiben egy vállalat helytáll az alapvető képességek kiépítésének versenyében, akkor képes lekörözni riválisait az új üzletágak fejlesztése terén, aminek következtében valószínűleg leghagyja versenytársait mind a termékjellemzők tökéletesítésében, mind az ár/teljesítmény arányt illetően.

Számos vállalat esetében a „SÜE optikán” keresztül néző vezetés azt jelenti, hogy a csúcsvetés számára a globális verseny egyetlen síkja a versenyképes termék polcokra kerülése még ma. Így az alapvető képességek szétforgácsolódása elkerülhetetlenül bekövetkezik, ha a diverzifikált vállalat információs rendszerei, kommunikációs pályái, karrier útjai, vezetői jutalmazási rendszere, stratégiai fejlesztési folyamatai nem lépnek túl a SÜE határokra. (Prahalad-Hamel,1993)

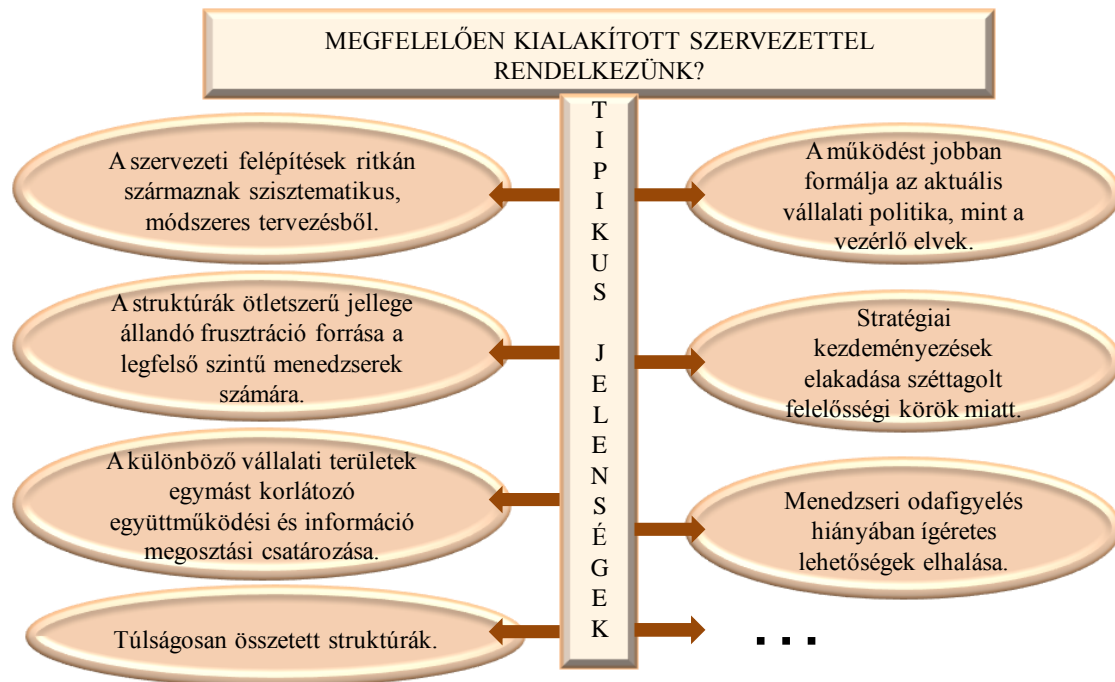
Az alapvető képességek után az ennek részét képező szervezeti képesség néhány elemét és jellemzőjét mutatom be. A szervezeti képesség nem más, mint a különböző szervezet-specifikus eszközök működtetése, mely során az erőforrásokat integrált csoportokba szervezzük, és ezáltal lehetővé tesszük a definiált tevékenységek megvalósítását. A szervezeti képesség és rész-képesség azon tevékenység-halmazok, melyek megfelelő minőségben/színvonalon történő elvégzése az adott kompetencia esetében szükséges. Míg a szervezeti képesség a szervezet egy-egy átfogóbb, de összetartozónak tekintett tevékenységterületét jelöli, addig a rész-képesség a tevékenységi kör építőköveit, tevékenységcsoportjait nevezi meg. A szervezeti képesség és rész-képesség fogalmak függetlenek az elvégzendő feladat jellegétől, tartalmától.

Az érték alapú szervezetfejlesztés új megközelítése egy olyan hatékonyan működő vállalatirányítási rendszer megtervezését, felépítését és bevezetését tűzi ki célul, amely a szervezeti képességek kifejlesztésére, erősítésére fókuszál. Ez magába foglalja a vállalati folyamatok mentén kialakított legfontosabb belső szabályok és előírások kidolgozását és folyamatos fejlesztését, a hatás- és felelősség megosztást, a szervezeti egységekkel szembeni elvárásokat és alapvető ellenőrzési pontok működtetését, a működés fontosabb technikai feltételeinek megteremtését, az emberi erőforrás tudásának és képességeinek fejlesztését s stratégiai célok szolgálatába állítását, amiben kiemelt szerepe van a kompetencia fejlesztésnek, a teljesítmény-menedzselési rendszernek és a tudásmegosztó technikáknak.

3. ábra: A szervezeti képesség alkotóelemei

Mindezek alapján érzékelhető, hogy milyen összetett feladat a fenti elvárásoknak megfelelő szervezet kialakítása. A legtöbb vezető képes érzékelni azt, amikor az általa irányított szervezet nem jól működik, de kevesen tudják azt, hogyan javítsanak a helyzeten. Egy átfogó átszervezés túlzottan megfélemlítő hatást vált ki. Egyrészt mérhetetlenül komplikált, előnyök és hátrányok folyamatos összeegyeztetésével, megalkuvásokkal és a különböző változatok kialakításának végtelen sorával jár. Másrészt megosztó hatású, gyakran személyeskedő összetűzésekhez és hatalmi játékokhoz vezet. Így, amikor szervezetalakítási problémák merülnek fel, a vezetők gyakran a legfontosabb gyenge pontokra koncentrálnak, miközben az egész struktúrát még „idomtalanabbá” és kevésbé stratégiai jellegűvé teszik. Az 4. ábrán a szervezeti struktúra megfelelőségét korlátozó tipikus tényezőket foglaltam össze.

4. ábra: A szervezeti struktúra megfelelőségét korlátozó tényezők

Ezen tényezők következtében környezetünk változásai mind rövidebb időközökben kényszerítik rá a vállalatokat, intézményeket stratégiáik és struktúráik felülvizsgálatára, illetve megváltoztatására. A menedzsment az összetett, bonyolult szervezeti átalakításokhoz gyakran nem rendelkezik megbízható eszközökkel, módszertani ismeretekkel – a vállalat és azon belül – a kritikus helyzetben lévő területek (szervezeti egységek) rendszerezett, rendszeres feltérképezéséhez és logikus strukturálásához. Emiatt a döntések gyakran intuitív módon, egyéni elgondolások alapján születnek.

A szervezetalakítási munka sikeres lebonyolításának egyik kritikus eleme tehát az elemzési fázis eredményes végrehajtása.

„Eredményes” szervezetelemzés

Melyek az elemzési folyamat legfontosabb jellemzői? Első elemként tartalmaznia kell a helyzetvizsgálati határterület kijelölését, azaz a vizsgálat tárgyának pontos meghatározását, majd az állapot- és működésvizsgálat elhatárolását. Minden szervezet tényleges struktúrája akár tudatos, akár spontán szervezési beavatkozások eredményeként jött létre, a működési rendjét, eredményességét és egyben korlátait alapvetően determinálja. Ezek megismerése és felismerése az eredményes megoldáskeresés előfeltétele. Ennek megfelelően léteznek ún. *állapotfüggő hiba-okok*, amelyek a vizsgált alrendszer szervezetségének színvonalától

függenek. Ezen hibatényezők egy, az adott területen felismerhető, eredményes szervezési megoldáshoz való hozzáérés eredményeként tárhatók fel. Jellegüket tekintve a vállalati/intézményi tartalékok kategóriájába sorolhatók. Az állapotvizsgálatok tehát, a tényleges helyzet és az „ideális” állapot ütköztetésére koncentrálnak. Emellett minden alrendszer működése számtalan érzékelhető, kimunkálható, elemezhető eseti vagy állandó hibajelenséggel terhelt. Az első pillanatban felszíni megjelenési formájukban megismerhető ún. *működési hibák* csoportjába a mindennapi munkavégzés során a rendszer működési módját meghatározó előírások, szabályok, munkamódszerek megsértéséből származó, ismétlődő problémákat, az esetlegesen felmerülő eseti működési zavarokat sorolhatjuk be. Ezek a működési hibák a veszteség kategóriájába sorolhatók. Megismerésük a tervezett és a tényleges működési mód összehasonlításával történik. A működésvizsgálatok a cél – feladat – eszköz eljárás összhangját, hatékonyságát értékelve a szabályozás szorossága optimumának meghatározásához, az érdekeltségi, ösztönzési rendszer átalakításához, az időleges zavarok, korlátok felszámolásához adhatnak információt, miközben azt is elemezhetjük, hogy a rendszer tervezőinek szándékai eseti vagy strukturális gátló tényezők miatt hiúsultak meg. A szervezetelemzési cél(ok) és irány(ok) meghatározását követi a szervezetelemzési módszerválasztás, melynek egy lehetséges kritériumrendszere:

2. táblázat: A szervezetelemzés módszerválasztásának szempontjai

SZEMPONTOK	ÉRTELMEZÉSI PÉLDÁK
Feladat mérete	teljes szervezet, részszervezet, üzletág
Állapot- és/vagy működésvizsgálat elhatárolása	állapot és/vagy működés
Minősítési rendszer formai megjelenítése	mennyiségi és/vagy minőségi paraméterek
Szervezetelemzési irányok meghatározása	szervezeti kapcsolatok elemzése, vállalati struktúrára ható tényezők vizsgálata, vállalati struktúra és környezet kapcsolatának elemzése, a szervezet kialakítására ható tényezők s a szervezeti jellemzők vizsgálata, szervezeti struktúra és a szervezeti teljesítmény közötti kvantitatív tényezők vizsgálata, stratégia – struktúra – szervezeti teljesítmény és a környezet vizsgálata
Elemzési paraméter képzési módja	kritériumonkénti teljesülési mutatók viszonyítása az összes lehetséges pontszámhoz, funkció/költség hányadosok, összeg, viszonyszám, preferencia és diszkvalifikancia mutatók, átlag, gyakoriságértékek, kapcsolatvizsgálatok, kauzális kapcsolatok
Értékelés módja	sorrendi skála, intervallumskála, asszortációs gráf, szimuláció, normatív, diagnosztikai értékelés
Alkalmazási feltétel	hierarchikus strukturáltság, tesztek, szöveges szempontok
Felhasznált segédmódszer	NCM, BS, gráf-módszer, előny-hátrány elemzés, kérdőívek, PARETO, GUILFORD, RADAR
Elemzésben résztvevők száma	egyéni és/vagy csoportos
Minősítési rendszer tartalmi elemei	erőforrások, centralizáció-decentralizáció, adottságok, szervezeti és egyéni eredmények, munkaszervezet ...

A 2. táblázat összeállításakor eltekintettem a metodikák egyenkénti rendszerezésétől, mint a faktoranalízis, clusteranalízis, korrelációs számítás, regresszió-számítás, többváltozós matematikai-statisztikai módszerek kombinációja, Teljesítményprizma, Hoshin menedzsment, BSc, EFQM, KIPA, CHECKLAND, szimulációs modell, Palwons módszer stb., hanem a szempontokhoz kötöten értelmezési példákat nevesíttem. Valamennyi metodikára vonatkozóan azonban a következők fogalmazhatók meg:

- a módszerek különböző módon elégítenek ki bizonyos velük szemben támasztott követelményeket,
- a felhasználó számára más és más megközelítési módot kínálnak, amellyel a következő szempontoknak tesznek eleget: döntési helyzethez való illeszkedés, döntési folyamat hatékonnyá tétele, a felhasználók szerepeiből következő érdek- és befolyási viszonyokhoz való igazodás, a felhasználók gondolkodásmódjához, kommunikációs sémáihoz való alkalmazkodás,
- valamennyi módszerről megállapítható, hogy egy adott probléma esetében milyen eredményességgel használható.

Befejezésként Goold, Campbell (2003) tesztrendszerén alapulva egy olyan szempontsört állítottam össze (3. táblázat), amely a felső vezetőket támogathatja szervezetalakítás sikeres végrehajtásában. Egyaránt értelmezhető meglévő struktúrák értékelésére, vagy egy új létrehozásakor. Valamennyi szempont mögött egy-egy külön vizsgálat végrehajtására, módszertan alkalmazására kerül sor, amelyek erőssége nem innovatív jellegükben, hanem pontosságukban és teljességükben rejlik. Ebben a megközelítési módban minden működési elemnek ugyanazokat az értékeket kell közvetítenie és közelebb kell juttatnia a vállalatot a stratégiai célkitűzések megvalósításához.

VIZSGÁLANDÓ SZEMPONT	MEGVÁLASZOLANDÓ KÉRDÉSKÖR
MEGFELELŐ ILLESZKEDÉS / A VERSENY ALAPJA	A szervezeti felépítés megfelelő módon ráirányítja-e a menedzsment figyelmét a versenyelőny forrásaira valamennyi piacon? Képességépítésben felvesszük-e a versenyt a vállalatok között,
ALAPÍTÓI ELŐNY / CSÚCSVEZETŐSÉG ÁLTAL HOZZÁADOTT ÉRTÉK	Segíti-e a szervezeti felépítés az anyavállalatot abban, hogy a szervezet működéséhez hozzáadott értékkel járuljon hozzá? Megvalósul-e a stratégia struktúrájának tisztázása és a képességek kiépítése a jövő biztosítása céljából?
ERŐFORRÁS SZÉTO SZTÁS	Az elemzés egységei az üzletágak és a képességek együttesen? A felsővezetés a tőke mellett lehetőséget is allokál?
EMBERI ERŐFORRÁS	Szervezeti felépítésünk visszatükrözi-e munkatársaink erősségeit, gyenge oldalait, motivációit?
MEGVALÓSÍTHATÓSÁG	Számításba vettük-e a tervezett szervezeti felépítésünk megvalósítását gátló, korlátozó tényezőket?
A FELÉPÍTÉS FINOMÍTÁSA, A JÓL TERVEZETTSÉG	A vállalati struktúra képességek, termékek és üzletágak portfóliójaként értelmezhető? Szervezeti felépítésünk tolerálja, esetleg támogatja az általánostól eltérő kultúrák, a szubkultúrák kialakulását?
PROBLEMATIKUS KAPCSOLATOK	Szervezeti felépítésünk szolgált-e koordinációs eszközökkel a problematikus, konfliktusos egységközi kapcsolatok kezelésére?
REDUNDÁNS HIERARCHIA / AZ ÜZLETI EGYSÉGEK STÁTUSZA	Szervezeti felépítésünknek nincsen-e túl sok hierarchiai szintje és egysége?n A stratégiai üzleti egység az alapvető képességek tárházának tekinthető?
ELSZÁMOLTATHATÓSÁG	Szervezeti felépítésünk elősegíti-e a hatáson ellenőrzést?
RUGALMASSÁG	Elősegíti-e szervezeti felépítésünk az új stratégiák kidolgozását, és megadja-e a változáshoz való alkalmazkodás igényelte rugalmasságot?

3. táblázat: Szempontrendszer struktúra

Irodalomjegyzék

Vilmányi Márton: Szervezeti tanulás, hálózati kompetencia, bizalom. A szociális identitás, az információ és a piac. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei 2004. JATEPress, Szeged, 186-200.o.

Antal-Mokos Z. – Balaton K – Drótos Gy. – Tari E.: Stratégia és szervezet. KJK. Budapest, 1997.

C. K. Prahalad-G.Hamel: A vállalt alapvető képessége. Vezetéstudomány 1993. 1-2 szám 34-46 o.

Jenei I.: Versenyképesség az autóiipari ellátási láncban – alapvető képességek az egyes beszállító típusok esetében. Vezetéstudomány 2005 3. szám 21-30.o.

M Goold – A. Campbell: Megfelelően kialakított szervezettel rendelkezünk-e? Harvard Business Manager 2003. március-április 16-24 o.

www.humanerok.hu/pages

Gelei A.:Phd értekezés. 2006 Budapesti Corvinus Egyetem.

Gelei A.- Nagy J.: Partnerkapcsolatok értéke a hazai autóiipari ellátási láncban-fókuszban a beszállító vállaltok. BKÁE Vállalatgazdaságtan tanszék műhelytanulmány 2004.

Veresné Somosi M.: Szervezeti képesség és mérési lehetőségei. XIV. Épületgépészeti, Gépészeti és Építőipari Szakmai Napok. Szakkiállítás és Nemzetközi Tudományos Konferencia, Debreceni Egyetem AMTC Műszaki Kar. Debrecen 2008 október 30-31.

Awuah G. B.:A firm's competence development through its network of exchange relationships.Journal of Business & Industrial Marketing, 16, 7, 574-599o.

Drejer A.-Riis J.O.: Competence development and technology. How learning and technology can be meaningfully integrated. Tecnovation, 19, 631-644o. 1999.

Prahalad C. K.: - Hamel G.: Competing for the future. Harvard Business Press, Boston 1994.

Banerjee P.: R. Esource dependence and core competence: insight from Indian software firms. Technovation 23, 251-263o.2003.

A munkatársak irányítása és elégedettsége a szervezeti önértékelésen keresztül. In: Harvard Businessmanager, 2005. 11. sz.

Szervezeti képesség – változó tudás. „Innováció az egyetemi képzésben és kutatásban.” Jubileumi Tudományos Konferencia. Balatonvilágos, 2009. augusztus 27-29.

Experionce on Quality improvement at University of Miskolc. 15th Building Services, Mechanical and Building Industry Days. Exhibition and International Conference 15-16 October, 2009. Faculty of Engineering University of Debrecen.

Mariann Somosi Veres: The self-evaluation model of organizational behavior. European Integration Studies. Volume 8, Number 1 (2010)